

Ion Heliade Rădulescu

O noapte pe ruinele Târgoviștii

Soarele după dealuri mai strălucește încă,
Razele-i rubinoase vestesc al lui apus,
Și seara, pânditoare subt fiecare stâncă,
Ce 'ncet și 'ntinde umbra cutezătoare 'n sus.

Muntele al său creștet și 'nalță și privește
Linul cobor al zilei, tainicul ei sfințit,
Și raza cea din urmă pe fruntea lui izbește,
Ce mândră ține fața cu cerul cel rușit.

Vântul de seară suflă și frunza 'nfiorează;
Roua seninul varsă verdeța renviind;
Dealurile 'n cunună câmpia 'ncorunează
Și râul p'a lui cale șoptește șărpuind.

P'a dealului sprânceană, pe fruntea-i cea râpoasă,
O cătauie veche, lăcaș religios,
Păstrează suvenirea d'o noapte sângeroasă
Ce mult s'asemănează cu sânu-mi cel noptos.

Asfel într'al meu suflet se 'nalț'a mea credință,
P'a patimilor râpă ca monument s'a pus
Și-mi ține șovăinda, clătita mea ființă
L'a vieții-mi viforoase prea liniștit apus.

Soarele-acum sfintește, și noaptea naintează,
Cu 'ncetu-și cârmuiește carul cel aburos;
Mii de lumini în preajmă-i, pe frunte-i schinteiază,
Ș-acuma își întinde vâlul de abanos.

Ochii-mi în mărmurire se uită la vecie,
Din stea în stea se plimbă, în orice stea cinstesc
Sufletu-mi s'aripează și sboară în tărie,
Se scaldă în lumina eterului ceresc.

D'acolo se întoarce ș'în sânu-mi se așază –
Tăcere, întunerec în preajma mea domnesc!
Natura toată doarme, ființa-mi privighează
D'asupra pe ruine, mormântul strămoșesc.

Un rece vânt se simte c'a morții răsufolare,
Pe, piatra cea 'nverzita șuieră trecător;
Ca viața se răvarsă o mută 'nfioreare;
Pustiul se însuflă d'un duh încântător.

Tot este viu în preajmă-mi: frunza pe zid șoptește,

Iarba pe mușchi întreabă: “Aici cine m’a pus?”
Zidul ca o fantomă d’asupra-mi se lățește;
Ca uriaș la spate-mi turnul se ‘nalță-n sus.

La locul lor stau toate, ca moartea neclintite,
Gata să năvălească; umbrele mă ‘nconjur,
Trec și retrec, se primblă asupra-mi pironite
Păsări de noaptea, cobe fâlfâie împrejur. –

.....

Eu n’am venit, o, umbre! să turbur pacea noastră...
Ființa-mi rătăcită aleargă între voi;
Este ș’a mea odihna sălășluirea voastră:
Eu sânt însumi o umbră împinsă de nevoi.

Sânt de al vostru sânge; brațu-mi nu se armează
D’acea armă slăvită ce voi ați mânuit;
Muza-mi a voastre fapte la umbră cercetează
Ș’a voastră pomenire pana-mi a consfințit.

Eu cânt în miezul nopții a voastre biruințe,
Eu pe mormântul vostru laure împletesc;
Izbânzi, fapte viteze; războinice dorințe
Recomandez eu lumii, l’ai voștri fii vestesc.

Câmpia îmi arată slăvitele războaie
Și câte biruințe pe dealuri s’au sărbăt;
Râul în treacăt spune ca cât sânge șâroae
În vremele trecute unda-i a purpurat.

Aci îmi stau de față eroii Rumâniei
Din Câmpulung, din Argeș din Iași, din București,
Dela Traian și Negru, martiri ai vitejiei,
Până la împilarea trufiei strămoșești.

Ici glasul: Radu Negru! peste Carpați răsună,
Viteazu-și pune tronul în locul strămoșesc;
Orice Rumân în preajmă-i subt steaguri se adună
Ș’își apără pământul cu braț, duh rumânesc.

În capul unei armii Mircea viteaz răcnește
Însuflă bărbăția Rumânilor soldați;
A lui Murat trufie învingător smerește,
Și locul este slobod din Istru la Carpați.

Balcanul până’n poale-i văzu pe fiii Lunei
Bătuți, goniți, nemernici, scăpare a căta;
Dunărea este martur de prețul al cununei
Ce fiii Rumâniei știură a lua.

D’aici văz în Moldova toată slava romană

A renvia subt Ștefan, și ai vechimii ani
Iarăși a se întoarce; a vitejiei hrană
Subt el îmbărbătează a 'nvinge pe tirani.

P'a Neamțului cetate, eu văz o eroină,
Moldoveană în toate, Spartană l'al său dor,
Certând nemernicia la Moldovean streină,
Zicându-i ca să moară ori vie 'nvingător,

Aci Mihai cel Mare deșteaptă bărbăția,
Steagurile destinse slobode fâlfâesc;
Subt dânsule el chiamă pe toată Rumânia,
Și trâmbița răsună, vitejii se 'nmulțesc.

Buzeștii comandează; – Tătarilor e spaimă,
Hanul l'a lor picioare mușcă țărână jos.
Calofirescul arde d'a lor vitează faimă,
Și brațul lui împumnă fierul și mai vânos.

De glasul cel războinic altarul se despică,
Din sânu-i vitejia e foc mistuitor.
Farcaș într'însul arde, sfânt crucea sa ridică:
E comandir de arme, păstor răzbunător.

Pașa cu barba lungă spre fugă comandează,
Ferosul Manaf pierde orice curaj barbar;
Arabul beat de sânge în lanț acum turbează;
E plin câmpul bătăii de crutul Ianicear.

Dunărea e mormântul taberii musulmane,
Crucea în triumf sboară; Hristos e răzbunat;
Rumânul este spaimă trufiei otomane:
Cel hotărît la cruce în veci a triumfat.

Preste Carpați acuma vulturul rumân sboară,
D'aicea spre Moldova își ia falnicul sbor:
Două capete are, cu patru ochi măsoară,
E'n toată Rumânia acum poruncitor.

.....

O, ziduri! rămășăța din slava stramoșască!
O, turn! de unde ochiul de mii de ori văzu
Biruința să sboare p'oștirea rumânească, –
În muta voastră șoptă câte-mi vorbiți acu!

Mușchiul acesta verde ce vremea-l grămădește,
Aste ierburi sălbatici ce în pustiuri cresc,
La inima gemândă sânt laure ce crește,
Deșteaptă bărbăția; din ochi robii vorbesc.

Vitejilor războinici! frunza când vă suspină

Și când astupat geme vântul p'în boltituri,
Este al vostru nume ce ca o undă lină
Murmuie, se strecoară p'în aste crăpături.

.....
.....

Dar ce glas întrerupe astă tăcere sfântă! –
E glasul cucuvaiei ce plânge al său dor. –
Asta este poetul? P'al vostru mormânt cântă
Acest fiu al pustiei?... O glas prea cobitor...

Ce-mi spui d'a noastră soartă? vaietul ce nu-ți tace?
Ca ce fel de restriște? ca ce fel de nevoi?
Corbul nu este vultur! ce nu mă lași în pace?
Plângi numai pentru tine; nu plânge pentru noi

.....

Fatala presimțire acum mă părăsește;
Dar vai! eu ca și tine sânt slab, neputincios;
Glasu-mi nu 'mbărbătează; poate și el cobește,
Sau plânge slava veche și plânge dureros. –

Ss!- Clopotul s'aude! - E ceasul după urmă? –
Îngerul pocăinții cu ast d'aramă glas
Chiamă la rugăciune pe rătăcita turmă.
Natura se deșteaptă; visurile mă las.

Rușaste Răsăritul; muntele rubinează;
Îngânat p'între aburi dealurile verzesc;
Râul adapă câmpul ce roua însmâltează
Răcoarea dă viață, și stelile albesc.

Turme, cai, dobitoace la apă se coboară;
Clopote bat, se scutur, cu-al dimineții svon;
La vâjâitul morii unde se' nfășoară,
Deschis e ochiul zilei acum pe orizon.

(I. Heliade Rădulescu, *O noapte pe ruinele Târgoviștii*, în Id., *Opere*, I, Ediție critică, cu introducere, note și variante de D. Popovici, București, 1939, pp. 178-183)